

İfade özgürlüğü sınırsız özgürlük vermiyor

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Millet nedense internet kullanırken kendini görünmez ve bulunamaz hissediyor. Sahte kimlikler, maskeler, siber kabadayılık ve dahası sanal ortamda yaşanıyor. İnternetin karşısına geçildiğinde, istediğini istediği şekilde yapmak özellikle gençler arasında yaygın bir davranış biçimi haline geldi. Biraz daha açacak olursak; küfür, şantaj, tehdit, nefret söylemi, hakaret, aşağılama ve küçük düşürme internet üzerinden yaşandığında gerçek yaşamda yaşanmış gibi kabul görmüyor. Tüm bu sayılanların hiç biri "ifade özgürlüğü" kapsamında değerlendirilemez. Ayrıca bu tür kötülüklerin internette yaşanması nedense daha hafife alınıyor. İnsanlar arasındaki bu tür yaygın yanlış inanış üzümlere söylemeliyiz ki internet gazetelerinde de yaşanıyor. İnternet gazetecileri de -özellikle ülkemizde- basılı gazetelerden farklı olarak daha özgür olduklarını farz ediyorlar.

İnternette özgürüm

Geçtiğimiz günlerde katıldığım seminerler bana yukarıda ifade ettiğim düşünceleri hatırlattı. Öğrencilere yönelik verdiğim "Sosyal Medya Okuryazarlığı" derslerinde birçoğunun sosyal ağları kullanırken gerekli hassasiyeti göstermediğini fark ettim. Öğrencilerin bazıları "internet ortamında özgürüm, kimse yazdıklarına ve paylaştıklarına karışamaz" şeklinde savunmalar yapıyor. Bu tür bir mutlak özgürlük tanımı başkalarına zarar vermediği noktada kabul edilebilir. Ancak başkalarına yönelik tehdit, küfür, aşağılama, nefret söylemi içeren ifadeler ile siber kabadayılık yapmak dünyanın hiçbir yerinde "ifade özgürlüğü" kapsamında değerlendirilmiyor.

Yasa eksikliği

Bireylerin internet ve özellikle sosyal ağların kullanımında yaşadığı sorunlar böyleyken, benzer bir sorunun internet gazetelerinde de mevcut olduğunu ifade etmeliyiz. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde (KKTC) bilişim konusundaki yasa eksikliği internette bazı ihlallerin daha kolay yaşanmasına yol açıyor. Akademisyenler yıllardır yaptıkları araştırmalarla bu eksikliğe dikkat çekerken, bireylerin bu tür bilişim suçlarından nasıl olumsuz yönde etkilendiğini de ortaya koymaktadırlar.

Etik ihlaller

Gelişen teknolojik ve internet altyapısı sayesinde bireylerin bilgiye daha hızlı, daha ucuz ve daha kolay ulaştığını biliyoruz. Bunun da bireylerin daha hızlı ve kolay manipüle edilebilmesine yol açtığını söyleyebiliriz. Ancak bu haftaki konumuz medyanın etkisinden çok internet gazeteciliğinin niteliği olacak. Ne yazık ki nicelik veya bir başka ifadeyle sayıca fazla olan internet gazeteleri nitelik veya kalite anlamında ciddi sorunlar yaşıyor. Sadece kalite anlamında sorunlar olsa iyi, bunun yanında etik de ihlallerin bolca yaşandığını iddia etmek yanlış olmaz.

Meslek ilkeleri

İnternet gazetelerinde yaşanan etik sorunların nedeni olarak “gazetecilik meslek ilkelerinin” pek az internet gazetesi tarafından kabul edilmiş olması gösterilebilir. KKTC’de faaliyet gösteren birçok internet gazetesinin künyesinde “bu site gazetecilik meslek ilkelerine uygun yayım yapar” ifadesi bulunmuyor. Kısa bir süre önce basılı yayıma da başlayan Kıbrıs Postası (internet) gazetesini bu eleştirimin dışında tutuyorum. Zira internet gazeteleri arasında “Yayın İlkelerimiz” linki altında 20 maddelik gazetecilik meslek ilkelerini savunan ender sitelerden bir tanesi olarak göze çarpıyor. Kendilerini tebrik ederim.

Künyesiz siteler

En azından benim araştırdıklarımın künyesinde bu ifade yerine şöyle bir not düşülmüş: “Sitedeki tüm harici linkler ayrı bir sayfada açılır. gazetesi harici linklerin sorumluluğunu almaz” ve “Yayınlanan yazı ve yorumlardan yazarları sorumludur.” İnternet gazetelerinin harici linklerle ilgili sorumluluk almaması gayet doğal bir uyarıdır, ancak bunun yanı sıra kendi yaptıkları yayımlarla ilgili gazetecilik meslek ilkelerini içeren bağlayıcı ifadeler yer alabilir. Tabii bunun dışında künyesiz yayım yapan internet gazetelerinin olduğunu da ifade etmeliyiz.

Temel hak

Hukuken herhangi bir yaptırım olmadığı durumlarda etik ilkeler devreye girer. Yeni medya düzeni içerisinde gösterdiğimiz internet gazetelerinin prestiji de bu ilkelere uyulduğu oranda daha ileriye gider. Medya Etik Kurulu gerekli uyarıları yapmasına rağmen, ısrarla bu kurulun üreteceği kararları tanımamak ve önemsememek doğru bir yaklaşım biçimi değildir. Gazeteler için Medya Etik Kurulu’nun yayımladığı “Gazetecilik Meslek İlkeleri” tüm basın yayın organlarına yol gösterici olmalı. Dolayısıyla yeni ve eski medya araçları olarak ayırmadan, kamu için gazetecilik görevini yapan herkesin söz konusu meslek ilkelerine uygun hareket etmesini beklemek vatandaşlar olarak en temel hakkımız olsa gerek.